

ליבון גמור

צו ו, כא

וכלי חרש אשר תבושל בו ישבר (לפי שהבליעה שנבלעת בו נעשה נותר, רש"י), ואם בכלי נחשת בושלה ומורק ושוטף במים.

פסחים ל, א-ב

ההוא תנורא דטחו ביה טיחיא אסרה רבא בר אהילאי למיכלי לריפתא אפי' במילחא לעולם (אפילו חזר והוסק, רש"י) דילמא אתי למיכליה בכותחא, מיתיבי אין לשין את העיסה בחלב ואם לש כל הפת כולה אסורה מפני הרגל עבירה, כיוצא בו אין אין טשין את התנור באליה ואם טש כל הפת כולה אסורה, עד שיסיק את התנור, הא הוסק התנור מיהא שרי, תיובתא דרבא בר אהילאי תיובתא. אמר ליה רבינא לרב אשי וכי מאחר דאיתותב רבא בר אהילאי אמאי קאמר רב קדירות בפסח ישברו, אמר ליה ... זה הסיקן מבפנים וזה הסיקן מבחוץ וכי תימא ה"נ ליעבד ליה הסקה מבפנים חייס עליה משום דפקעה ... התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם.

תוס' שם ד"ה התורה

וא"ת והלא יוצא מידי דופיו ע"י כבשונות ... ואור"ת דזה לא חשיב יוצא מידי דופיו דכיון שהסיקו נעשה ככלי חדש שכן דרך כלי חרס כשעושין אותו ונותנו אותו בכבשן להסיקו.

זבחים צו, א

אלא קדירות של מקדש אמאי ישברו נהדרינהו לכבשונות (ונהי דבמשכן כתיב ישבר לפי שלא היו קבועין להיות להם כבשונות לצרף כלי חרס, אבל במקדש נהדרינהו לכבשונות שהיוצר צורפן בהם ויתלבנו, רש"י), א"ר זירא לפי שאין עושין כבשונות בירושלים.

שוע"ר סי' תנא

ו כל כלי חרס שנשתמש בו חמץ בחמין שהיד סולדת בו, בענין שכיוצא בו בשאר כלים צריכין הגעלה, אבל כלי חרס אין לו תקנה על ידי הגעלה שהתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו (פירוש גיעול הנבלע בו) לעולם, אפילו יגעילנו כמה פעמים, אלא לעולם פולט הוא מעט מעט בכל הגעלה ועיקר גיעול הבלוע בתוכו אינו נפלט ממנו לגמרי, וכשיבשלו בו היתר אפילו אחר כמה הגעלות יפלוט מעט מהבלוע שבתוכו לתוך התבשיל. והיכן העידה תורה כך גבי כלים הבלועים מותר שאמרה תורה וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר, למדנו מכאן שאין הגעלה מועלת לכלי חרס.

ז ומכל מקום קבלו חכמים שיש לכלי חרס הכשר על ידי ליבון באור, דהיינו שיסיקנו כל כך עד שיהיו ניצוצות ניתזים ממנה, שאז נשרף ונכלה כל האיסור הבלוע בתוכו.

ח במה דברים אמורים כשמסיקו מבפנים (פירוש בתוך חלל הכלי), וגם דרך היסקו כל השנה הוא מבפנים כגון תנור של חרס וכיוצא בו, אבל כלי חרס שדרך היסקו כל השנה הוא מבחוץ כגון קדרה ומחבת וטפקא של חרס דהיינו כלי חרס שמסיקין אותו תחתיו מלמטה ואופין על גביו מלמעלה, אף אם הוא רוצה להכשירו ע"י היסק מבפנים כגון שימלאנו גחלים בוערות אין זה מועיל כלום, גזירה שמא יחוס עליו שלא יתבקע מחמת הגחלים, כיון שאין זה דרכו בכל השנה ולא ימלאנו גחלים בוערות ויסיקנו מבחוץ, והיסק חיצון אינו מועיל כלום מן התורה שהרי האיסור נשתמש ונבלע בפנימית הכלי וצריך להפליטו גם כן דרך פנימית הכלי דכבולעו כך פולטו כמו שיתבאר, וכשמסיקו מבחוץ אין האיסור נפלט דרך פנימית הכלי על ידי היסק חיצון זה.

ט ואפילו אם רוצה להסיקו מבפנים ומבחוץ כגון שמכניסו ריקן לתוך התנור מלא אש ששלחבת עולה מכל צדדי הכלי ומלבנו יפה מבפנים ומבחוץ אין זה מועיל כלום, גזירה שמא יחוס עליו שלא יתבקע ויוציאנו מן התנור טרם שיתלבן יפה יפה עד שיהיו ניצוצות ניתזים ממנו. אבל אם מחזירו לתוך כבשן מלא אש שמצרפין בו כלי חרס חדשים הרי זה מותר להשתמש בו בפסח, דכיון שמכניסין להיסק גדול כזה בודאי אינו חושש עליהם אם יתבקעו.

יג אבל אם נשתמש בהן חמץ על ידי האור, וכן שאר כל הכלים אפילו של מיני מתכות שנשתמש ונבלע בהן חמץ על ידי האור בלבד שלא על ידי משקה, כגון השפודים והאסכלאות שצלו עליהם מולייתא של חמץ שגוף החמץ נוגע בהן בשעת צלייתו ואין ביניהם שום משקה (טופח) שיוליך טעם החמץ לתוך השפוד והאסכלא אלא על ידי חום האש בלבד נבלע בהם טעם החמץ, לפיכך אינו נפלט מהם על ידי הגעלה במים רותחים, דכבולעו כך פולטו וכלי שנבלע בו חמץ על ידי משקה נפלט ממנו על ידי הגעלה במים רותחים אבל כל כלי שנבלע בו חמץ על ידי חום האש בלבד שלא על ידי משקה אינו נפלט ממנו אלא על ידי חום האש בלבד, דהיינו שילבנו באור יפה יפה עד שיהיו ניצוצות מנתזין ממנו או עד שתשיר קליפתו העליונה שאז בודאי נשרף כל האיסור הבלוע בתוכו.

לו מחבת שמטגנין בה עיסת חמץ כל השנה בשמן או בשומן יש אומרים שצריכה ליבון גמור כדינו להשתמש בה בפסח, לפי שלפעמים נשרף ונכלה השמן או השומן שתחת כל העיסה או שתחת מקצתה ונבלע בה טעם העיסה במחבת על ידי האור בלבד שלא על ידי משקה, וטעם זה אינו נפלט ממנה על ידי הגעלה אלא על ידי ליבון דכבולעו כך פולטו. ויש חולקין על זה ואומרים ... שאין אנו חוששים לזה...

אבל מחבת שאפו בה עיסה, אף על פי שמשח את המחבת בשמן או בשומן תחת העיסה כדי שלא תשרף אין זה נקרא טיגון אלא אפייה, כיון שאין העיסה רוחשת בשמן או בשומן והרי נבלע בה החמץ על ידי האור בלבד וצריכה ליבון גמור כדינו. וכן הדין באגנות שאופין בהן עוגות.

לז ולענין הלכה במחבת הבלוע משאר איסורין יש להחמיר לכתחילה כסברא הראשונה.

נח השולחנות שאוכלים עליהם כל השנה והתיבות שדרך להצניע בהן אוכלים כל השנה נהגו כל ישראל להגעילן על ידי עירוי מכלי ראשון לפי שלפעמים נשפך עליהם מרק מן הקדירה וכבולעו כך פולטו וצריך לזהר בכל משפטי העירוי שנתבאר למעלה ועכשיו נוהגין במדינות אלו להגעילן על ידי עירוי עם אבן מלובן לפי שלפעמים מניחים עליהם פשטיד"א חמה (פת חמה).

שערי תשובה שם

(כג) וכתב בהר הכרמל סי' ה' ... יש לעיין בשפוד או מתבת וכיוצא שהוחמה באור הרבה והיא רותחת שיד סולדת בו והושם בהם בשר או איסור אחר בעין בלא משקה, אם בעי ליבון או הגעלה, כיון שאין הבליעה בתוכו ע"י האור ממש רק מחמת תולדות האור לבד ... מיהו אם בשעה שנבלע בו האיסור היה הכלי או השפוד מלובן כ"כ עד שניצוצות ניתזין ממנו, לית דין צריך בשש דזה הוה כנבלע ע"י האור ממש, וצריך ליבון טוב שיהא ניצוצות ניתזין ממנו כנלע"ד.

שוע"ר סי' תסא

א תנור שאפו בו חמץ כשרוצה לאפות בו מצה צריך להכשירו על ידי ליבון באור ... לפיכך צריך להסיקו כל כך עד שיהיו ניצוצות ניתזין ממנה, שבפחות מכן אינו נקרא ליבון גמור כמו שנתבאר בסי' תנ"א.

וצריך לזהר שילכו הגחלים על פני כולו (כדי להכשיר את כולו), ואין די לו (להכשירו) בלהבה בלבד, לפי שכמו שבכל השנה כשנאפה חמץ בתוכו בולע ממש על ידי גחלים (שמפזרים אותם על גבי התנור קודם האפייה) כך הוא פולטו על ידי גחלים, לפיכך אפילו אם הסיקוהו כמה פעמים קודם הפסח אינו מספיק להתיר לאפות בו מצה לכתחלה, אלא אם כן כיון להתירו לצורך הפסח, כי שמא לא הלכו הגחלים על פני כולו כל זמן שלא נתכוין לכך.

שוע"ר סי' תצד

טז הנוהגים לאפות לחם נילוש בחלב או בחמאה יזהרו כשמסיקין התנור קודם האפייה שסיקוהו יפה בענין שיהיו ניצוצות ניתזין ממנו, כדי להפליט ממנו את רוטב של בשר שנשפך עליו לפעמים ונבלע בתוכו (ושיהיו הגחלים מהלכים על פני כולו עיין סי' תס"א).